

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Bestemmingsplan Energielandgoed Wells Meer, gemeente Bergen (L)

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

20 mei 2019 / projectnummer: 3392

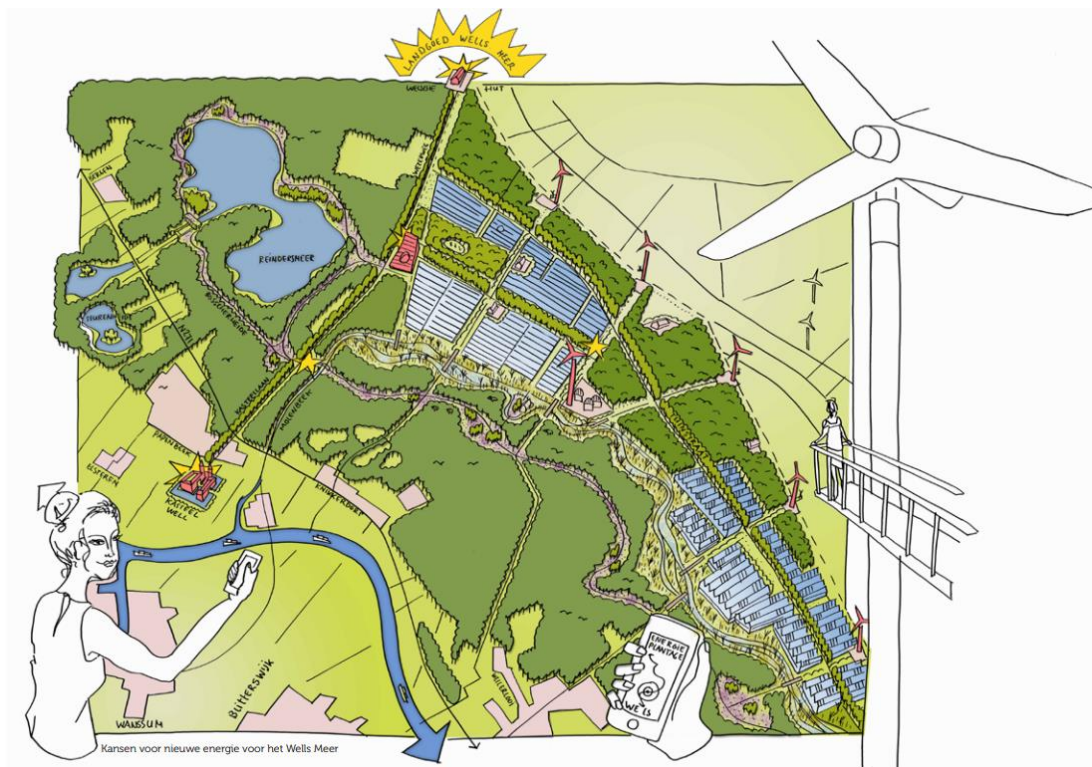
1 Advies voor de inhoud van het MER

De gemeente Bergen wil in 2030 energieonafhankelijk zijn. Daarom wordt grootschalige energieopwekking mogelijk gemaakt in Energielandgoed Wells Meer. Voordat de gemeente besluit over het bestemmingsplan worden eerst de milieugevolgen onderzocht in een milieueffectrapport (MER). De gemeente heeft de Commissie gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over bestemmingsplan 'Energielandgoed Wells Meer', het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Een heldere uiteenzetting van de doelstellingen van het plan, met een toelichting of deze gewijzigd zijn ten opzichte van de Structuurvisie Energielandgoed Wells Meer, en een onderbouwing van de keuze voor de gekozen energievormen;
- Inrichtingsalternatieven die ten minste een beeld geven van maximale inzet van wind,- en zonne-energie, zodat de bandbreedte aan milieueffecten duidelijk wordt;
- Beoordelingscriteria voor: de milieugevolgen van de netaansluiting, de gevolgen van windturbines voor de leefomgeving, geluid en slagschaduw op woningen, en de effecten van zonnepanelen op bodem en waterhuishouding;
- De effecten van het plan op beschermde natuur;
- Landschappelijke inpassing van een grootschalig zonnepark en van windturbines.

Uniek energielandschap Wells Meer, bron: Haalbaarheidsverkenning .d.d. augustus 2017

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. De Commissie bouwt in haar advies voort op de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau Milieueffectrapportage bestemmingsplan Energielandgoed Wells Meer, gemeente bergen, projectnr. 719007' (hierna: NRD). Dat wil zeggen dat ze in dit advies niet ingaat op de punten die naar haar mening in de NRD voldoende aan de orde komen.

Achtergrond

Het MER wordt opgesteld om de milieugevolgen van bestemmingsplan Energielandgoed Wells Meer te onderbouwen. Dit is verplicht vanwege de mogelijke gevolgen op Natura 2000-gebied Maasduinen en omdat het m.e.r.-(beoordelings)plichtige activiteiten mogelijk maakt. Het MER is een zogenaamd gecombineerd plan/project-MER. De informatie uit het MER geeft bestuurders (en andere belanghebbenden) goed inzicht in de keuzes die (nog) gemaakt kunnen worden over het energielandgoed. Ze kunnen met deze informatie een besluit nemen over het bestemmingsplan en de benodigde omgevingsvergunning(en) waarbij het milieubelang volwaardig is meegewogen. De Commissie heeft op het moment van advisering geen ontwerp-vergunningen ontvangen.

Waarom een advies?

De onafhankelijke Commissie m.e.r. is bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. De Commissie schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag - in dit geval de gemeenteraad van de gemeente Bergen - besluit over 'Bestemmingsplan Energielandgoed Wells Meer'. Burgemeester en wethouders besluiten later over de benodigde omgevingsvergunning(en).

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie voor de milieueffectrapportage en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt door nummer [3392](#) op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Achtergrond en besluitvorming

2.1 Doelstelling

De gemeente Bergen heeft de ambitie om in 2030 energieonafhankelijk te zijn. Volgens de NRD¹ verstaat de gemeente daaronder dat onder alle weersomstandigheden voldoende eigen opgewekte energie aanwezig is om te voorzien in de energievraag binnen de gemeente. Energielandgoed Wells Meer dient door middel van grootschalige opwekking van duurzame energie te voorzien in 50% van de totale energiebehoefte van de gemeente.²

De Commissie merkt op dat uit de tekst van de NRD blijkt dat de doelstelling ten opzichte van de Structuurvisie Energielandgoed Wells Meer ingeperkt is. De eerdere doelstellingen voor recreatie en educatie worden namelijk in de NRD niet meer genoemd. Mede om die reden had de gemeente de wens om de opwekking van duurzame energie op één locatie te concentreren. In de drie ontwerpmodellen in de NRD zijn recreatieve en educatieve doelstellingen echter wel meegenomen.³

De Commissie adviseert in het MER duidelijk te maken of de doelstelling van het plan ten opzichte van de Structuurvisie gewijzigd is. Geef in dat geval aan wat dit betekent voor de locatiekeuze. De doelstelling(en) heeft (hebben) namelijk invloed op te onderzoeken (locatie)alternatieven. De Commissie is hier in haar eerdere advies in het kader van de Structuurvisie reeds op ingegaan.⁴

De locatiekeuze is verder afhankelijk van de te kiezen technologie voor de opwekking van energie. De NRD beschrijft dat het MER zich beperkt tot het onderzoeken van de mogelijkheden voor het opwekken van duurzame energie. In de aanvulling op het MER voor de Structuurvisie is aangegeven dat een definitieve technologiekeuze in het Masterplan gemaakt zal worden. De voorliggende NRD concentreert zich op windenergie en zonne-energie, maar geeft tegelijk aan dat nader onderzoek meer duidelijkheid moet brengen over de toepassing van biomassa en eventueel geothermie.⁵

Voor biomassa wordt volgens de NRD breder gekeken dan het plangebied van het Energielandgoed. De Commissie heeft hierover in haar eerdere advies in het kader van de Structuurvisie Energielandgoed Wells Meer geadviseerd om navolgbaar in beeld te brengen welke biomassastromen er zijn in de gemeente, of de bestaande vergister wordt uitgebreid of dat een andere installatie opgericht zou gaan worden voor droge biomassastromen. De Commissie adviseert om dit duidelijk te maken in het MER.⁶

Anderzijds blijkt uit de NRD dat de doelstelling ten opzichte van de Structuurvisie is verruimd, in die zin dat onder alle weersomstandigheden in de eigen energiebehoefte voorzien moet worden. De Commissie merkt daarover op dat dat energieopslag in dat geval noodzakelijk is, omdat het aanbod zonne- en windenergie fluctueert en binnen de gemeente geen andere vormen van hernieuwbare energieproductie als 'achtervang' beschikbaar zijn. In de NRD staat dat het MER niet zal ingaan op energieopslag omdat het balanceren van vraag

---

¹ NRD bladzijde 10–11.

² Volgens de NRD, bladzijde 1, dient minimaal 0,87 Petajoule gemiddeld per jaar in Energielandgoed Wells Meer opgewekt te worden.

³ In het ontwerpmodel 'productiegericht' (zie bladzijde 17 van de NRD) is bovendien een kleinschalig bedrijventerrein geprojecteerd gecombineerd met een informatiecentrum.

⁴ Zie 'Energielandgoed Wells Meer, gemeente Bergen, Toetsingsadvies over het milieueffectrapport' d.d. 27 november 2018, projectnummer 3342, bladzijde 3.

⁵ Grootschalige WKO is blijkens bladzijde 9 van de Aanvulling Milieueffectrapport d.d. 23 november 2018 afgefallen.

⁶ In de Aanvulling Milieueffectrapport d.d. 23 november 2018, bladzijde 2, is vermeld dat deze gegevens in een bijlage bij de raadsstukken is gevoegd.

en aanbod daarin geen onderwerp zal zijn. De Commissie merkt op dat de haalbaarheid van de doelstelling alleen kan worden beoordeeld door het opgestelde hernieuwbare energie productievermogen in samenhang te beschouwen met noodzakelijke energie-opslagcapaciteit. De drie ontwerpmodellen in de NRD voldoen volgens de Commissie nog niet aan de verruimde doelstelling. In paragraaf 3.1 van dit advies gaat de Commissie hier verder op in.

Met het energielandgoed wordt beoogd 0,87 PJ energieproductie te realiseren. Voor een goed begrip van de infrastructuur die hiervoor nodig is, is het belangrijk de relatie inzichtelijk te maken tussen opgestelde vermogens van de windturbines, zonneweiden en eventueel biomassacentrale(s), de beschikbaarheid/het rendement van deze technieken, en de energieproductie die dat per jaar oplevert.

De Commissie adviseert daarom in het MER duidelijk te maken:

- wat de doelstelling van het plan precies is en in hoeverre dit gewijzigd is ten opzichte van de Structuurvisie Energielandgoed Wells Meer;
- in hoeverre de gewijzigde doelstelling invloed heeft op de locatiekeuze;
- hoe de keuze voor de energiebronnen tot stand is gekomen;
- de relatie tussen opgestelde vermogens per techniek, de rendementen per techniek, en de energieproductie per jaar.

Hierdoor ontstaat er een samenhangend en duidelijk startpunt voor het uit te voeren milieu-onderzoek voor het MER.

2.2 Beleidskader

De NRD gaat al uitgebreid in op beleid in het kader van duurzame energie. De Commissie adviseert het beleidskader in ieder geval aan te vullen met beleid en wet- en regelgeving ten aanzien van:

- geluid en slagschaduw;
- natuur: naast de gebieds- en soortenbescherming zoals opgenomen in de Wet natuurbescherming ook het NNN (goudgroene natuurzone) en overige in het POL beschermde natuurgebieden (zilergroene natuurzone, bronsgroene landschapszone, zone Natuurbeek);
- landschap.

2.3 Te nemen besluit(en)

De m.e.r.-procedure wordt doorlopen voor het bestemmingsplan. Daarnaast zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het voornemen, zoals omgevingsvergunningen voor de realisatie van de windturbines, netinfrastructuur en/of zonnepanelen. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de planning is. Een MER beschrijft immers de milieugevolgen van het totale voornemen en volgt het detailniveau van de te nemen besluiten. Uit de NRD lijkt te volgen dat de gemeente een gecombineerd plan/project-MER gaat opstellen. Het MER moet het detailniveau van een project-MER hebben om als onderbouwing te kunnen dienen voor de te verlenen omgevingsvergunningen.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Inrichtingsalternatieven

Inrichtingsalternatieven maximaal zonnepanelen en windturbines

In de NRD zijn drie ontwerpmodellen geschetst. De Commissie adviseert om in het MER toe te lichten hoe de keuze voor de alternatieven tot stand zal, en welke rol de ontwerpmodellen daarbij spelen. In de NRD lijkt de landschappelijke inpassing leidend te zijn bij de keuze van de ontwerpmodellen. De Commissie meent dat de gekozen drie ontwerpmodellen mede daardoor niet de totale bandbreedte aan milieueffecten weergeven en adviseert in aanvulling daarop een alternatief te onderzoeken waarin wordt ingezet op maximale invulling met zonnepanelen en een alternatief met een maximaal mogelijke invulling met windenergie. Houd daarbij ook rekening met de doelstelling van dit plan (zie paragraaf 2.1 van dit advies).

Zoek in het MER vervolgens daarbinnen naar varianten waarin de landschappelijke inpassing wordt geoptimaliseerd, bijvoorbeeld een variant met minimaal ruimtegebruik. De Commissie adviseert daarbij aan te geven in hoeverre de Beleidsnota Windenergie uit 2016 (een opstelling met 3 tot 5 windturbines) sturend blijft of dat de Structuurvisie Energielandgoed Wells Meer (maximaal 16 windturbines) daarvoor in de plaats treedt. De Commissie adviseert ook het aantal turbines dat in de Aanvulling milieueffectrapportage wordt genoemd (maximaal 6) te duiden.

Rol biomassa

De drie inrichtingsalternatieven gaan uit van verschillende bijdragen van biomassa aan de energieproductie⁷.

Beschrijf in het MER:

- de hoeveelheden en soorten biomassa die beschikbaar zijn uit bestaande bronnen (reststromen) respectievelijk de biomassa die aanvullend door teelt kan worden geproduceerd in ieder inrichtingsalternatief;
- de wijze waarop deze biomassastromen in energie kunnen worden omgezet (verbranding, vergisting, anders) en de hernieuwbare energieproductie die hiermee kan worden gerealiseerd;
- beschrijf in hoeverre deze energieproductie aanvullend is op de al bestaande biomassa installaties binnen de gemeente. Beschrijf in hoeverre biomassateelt en bio-energieproductie in het plangebied gerealiseerd zal worden en betrokken wordt bij de inrichtingsalternatieven.

Hiermee komen milieuoverwegingen over biomassa volwaardig terug in het rapport.

3.2 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied, en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten.

---

⁷ Zie in dit verband ook paragraaf 2.1 van dit advies.

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Effectbepaling

In de NRD zijn beoordelingscriteria en de wijze van effectbeoordeling schematisch weergegeven. De Commissie kan deze goed volgen.

In aanvulling daarop adviseert zij de Netaansluiting niet alleen op 'afstand tot de netaansluiting' te beoordelen, maar ook op milieueffecten. De NRD gaat ervan uit dat die effecten gering en tijdelijk zijn, en dat knelpunten vrijwel altijd goed kunnen worden opgelost. De Commissie wijst in dit verband op paragraaf 2.1.6 van de Structuurvisie Energielandgoed Wells Meer, waarin staat dat mogelijk op hoofdstation Boxmeer of Venlo aangesloten wordt. De milieueffecten zijn in dat geval zeer aanzienlijk, uitgaande van een doorkruising van de Maas. De Commissie adviseert de milieueffecten van de netaansluiting te onderzoeken in het MER⁸.

Wanneer de energieopbrengsten van de diverse modellen sterk van elkaar afwijken adviseert de Commissie om naast de absolute effecten voor kwantificeerbare milieueffecten – zoals geluidbelasting, slagschaduw, vogel- en vleermuisslachtoffers – ook de relatieve effecten (effecten per opgewekte hoeveelheid energie, bijvoorbeeld kilowattuur) te bepalen. Daarmee wordt inzichtelijk dat modellen met een forse energieopbrengst en grote milieueffecten relatief toch gunstig kunnen scoren.

4.2 Bodem en water

De Commissie adviseert in aanvulling op hetgeen in de NRD is opgenomen, de effecten van de oppervlakttes zonnepanelen op de bodemkwaliteit en de waterhuishouding waaronder het grondwaterpeil te beschrijven, alsmede mogelijke maatregelen om ongewenste ontwikkelingen in de waterhuishouding te voorkomen.⁹

4.3 Natuur

4.3.1 Algemeen

Schets in het MER in algemene zin de huidige en potentiële ecologische kwaliteiten van het plangebied. Ga daarbij ook in op de functie als foerageergebied voor soorten met verblijfplaatsen of broedlocaties in omliggende natuurgebieden. Geef de beschermde gebieden in het studiegebied aan op kaart en ga in op de grondslag van de bescherming. Beschrijf aard en omvang van de effecten die in de aanleg- en exploitatiefase op soorten en hun leefgebieden kunnen optreden. De NRD bevat hiervoor een goede aanzet. Ga aanvullend daarop ook in op eventuele (ook tijdelijke) veranderingen in het grondwaterpeil, geluidseffecten afkomstig van transformatoren bij zonneweiden en verstoring door kunstlicht. Gelet op de majeure verandering die het plangebied zal ondergaan adviseert de

---

⁸ Wellicht behoort aansluiting op het Duitse net tot de mogelijkheden.

⁹ Bijvoorbeeld het risico op verdroging of wegnemen van belemmeringen voor hydrologisch herstel.

Commissie een ecologische inventarisatie van het plangebied op beschermde soorten uit te voeren als basis voor het MER.¹⁰

4.3.2 Natura 2000-gebied Maasduinen

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op de instandhoudingsdoelstellingen via externe werking, waaronder door aanvaringsrisico's, barrièrewerking, aantasting foerageergebied, licht- en geluidsverstoring en eventueel verdroging. Houd er rekening mee dat Nachtzwaluwen¹¹ in de diepe schemer en 's nachts tot meer dan zes kilometer vanaf het nest naar voedsel zoeken.

In de NRD is aangegeven dat de gevolgen in een Passende beoordeling worden onderzocht. De Commissie adviseert om deze op te nemen in het MER, zodat alle milieu-informatie over het plan/project bij elkaar is gebracht. In de Passende beoordeling mogen mitigerende maatregelen worden meegenomen. Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets met succes wordt doorlopen.

4.3.3 Natuur Netwerk Nederland (NNN) en overige beschermde gebieden

In en rond het plangebied bevindt zich gevoelige natuur. Het MER dient de effecten van het plan op deze gebieden volwaardig in beeld te brengen. Hiervoor is het volgende in ieder geval nodig:

- *Goudgroene natuurzone*: beschrijf voor de gebied(en) uit het NNN, in Limburg Goudgroene natuurzone geheten, in en rond het plangebied de daarvoor geldende wezenlijke kenmerken en waarden waaronder de natuurbeheertypen en daarmee verbonden doelsoorten. Onderzoek of het initiatief de wezenlijke kenmerken en waarden aantast. Doorloop in dat geval het afwegingskader van Artikel 2.6 van de Omgevingsverordening Limburg, inclusief een (locatie)alternatievenafweging. Ga ook in op de gevolgen van eventuele externe werking¹² en breng indien nodig mitigerende maatregelen in beeld (bijvoorbeeld creëren van natuurlijke overgangen waaronder mantelvegetaties).
- *Bronsgroene landschapszone*: beschrijf voor de Bronsgroene landschapszone de kernkwaliteiten¹³, de actuele en potentiële natuurwaarden en landschappelijke waarden. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op kernkwaliteiten heeft en breng compenserende maatregelen in beeld.
- *Zone natuurbeek*: in de Aanvulling op het MER is aangegeven dat een Zone natuurbeek deel uitmaakt van het plangebied. Geef aan hoe de zone wordt ingericht, welke wezenlijke kenmerken en waarden daarbij horen, en hoe daar in het plan mee wordt omgegaan.
- *Zilvergroene natuurzone*: ga in op de waarde van het plangebied als ecologische verbinding¹⁴, de waarde met het oog op instandhouding van de natuur in de Zilvergroene zone en op de kernkwaliteiten (als bij Bronsgroene landschapszone). Beschrijf de gevolgen van het plan op de waarden en kernkwaliteiten, geef aan of die gemitigeerd

¹⁰ Deze aanvulling kan worden benut voor de keuze voor c.q. optimalisering van het VKA, de uitwerking van eventueel benodigde compenserende en mitigerende maatregelen en een eventuele ontheffingaanvraag in het kader van de Wnb.

¹¹ Van de zes in het aanwijzingsbesluit genoemde habitatrichtlijnsoorten en de acht genoemde vogelrichtlijnsoorten heeft deze veruit de grootste actieradius.

¹² De omgevingsverordening spreekt bij de Goudgroene zone niet expliciet over externe werking maar het kan daarbij wel gaan om essentiële milieu informatie die in het MER beschreven dient te worden.

¹³ Op grond van artikel 2.7.2 van de Omgevingsverordening gaat het om het groene karakter, het visueel-ruimtelijke karakter, cultuurhistorisch erfgoed en het reliëf.

¹⁴ Daarbij kan worden gedacht aan vleermuizen, marterachtigen, vogels van bosranden en dagvlinders.

kunnen worden en of herbegrenzing wordt beoogd. Onderbouw in dat geval hoe de waarden versterkt kunnen worden.

4.3.4 Beschermden soorten

Ga in op de mogelijke gevolgen van het voornemen voor de staat van instandhouding van beschermde soorten¹⁵ en bepaal daarnaast of verbodsbepalingen overtreden kunnen worden, zoals het verbod op het verstoren van een vaste rust- of verblijfplaats¹⁶ of foerageerroutes¹⁷. Ga ook in op mogelijke en/of nodige mitigerende en/of compenserende maatregelen om negatieve effecten te voorkomen of te verminderen.

4.4 Geluid/slagschaduw

In het MER zal worden gebruikgemaakt van voorbeeldopstellingen, waarmee globaal de impact van de windturbines op de omgeving wordt bepaald. Daarmee ontstaat dus nog geen definitieve helderheid over de haalbaarheid van de modellen. Omdat het MER een gecombineerd plan/project-MER is, dienen echter de geluidbelasting en slagschaduw hinder op de omliggende woningen (inclusief eventuele mitigerende maatregelen) nu te worden bepaald. De Commissie adviseert in het MER een zo concreet mogelijk beeld van de milieueffecten (geluid, slagschaduw) op de omgeving te geven aan de hand van kwantitatief meetbare criteria.

4.5 Externe veiligheid

Voor het bepalen van de veiligheidsrisico's rond windturbines dient gebruik te worden gemaakt van het Handboek Risicozonering Windturbines (2014).

4.6 Landschap

4.6.1 Landschappelijke inrichting

In de verschillende modellen maar ook in het NRD paragraaf 4.4 "Mitigerende maatregelen" wordt gesproken over het belang van een goede landschappelijke inpassing van zonneparken zodat deze minder industrieel ogen. Met grootschalige zonneparken is nog niet veel ervaring opgedaan en zijn er nog geen bewezen technieken om zichthinder te voorkomen of te verzachten.

De landschappelijke kwaliteit van het jonge ontginningslandschap van Wellsmeer en omgeving betreft de grootschalige openheid die voor een groot deel is omkaderd met bos. Dit bos vormt al een stevig landschappelijk kader. In het Ontwerpmodel 'Innovatief' blijft de open- en weidsheid zoveel als mogelijk behouden en wordt ingezet op een uitbreiding van het bos dat het plangebied gaat omkaderen. In het ontwerpmodel 'Ingepast' wordt gebruik gemaakt van een landschappelijk raamwerk van lanen, houtwallen en singels. Hierdoor wordt de ruimte ingedeeld en verandert de schaal van de ruimte en veranderen de zichtlijnen. Daarnaast is het niet geheel duidelijk of naast de landschappelijke inpassing van de

---

¹⁵ Een beoordeling van de gevolgen van vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest kan niet volstaan. Het gaat om de soorten waarbij het voornemen kan leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding.

¹⁶ Ook als geen verboden van de Wet natuurbescherming worden overtreden kunnen aanzienlijke negatieve effecten optreden zoals aantasting van een broedgebied van vogels buiten het broedseizoen.

¹⁷ Zoals vleermuizen, wissels van dassen.

zonnevelden ook bedoeld wordt het aan het zicht onttrekken van de zonnevelden. Indien het wenselijk is ook het zicht op de zonnevelden te beperken (vooral in de winter) dan zijn waarschijnlijk andere landschapselementen nodig dan lanen, houtwallen en singels. De Commissie adviseert bij de beoordelingscriteria voor zonnevelden 'invloed op openheid' en 'zichtbaarheid over grote afstanden' ook het uitgangspunt 'zichtbaarheid van de zonnevelden' mee te nemen.

4.6.2 Visualisaties

Visualisaties zijn belangrijk omdat mensen zich vaak niet goed kunnen voorstellen hoe een energielandschap er straks daadwerkelijk uitziet. Daarbij zijn vooral de nieuwe generatie windturbines en de grote schaal van de zonnevelden de onderdelen binnen het energielandschap die grote invloed hebben op de beleving en met name op de visuele rust in het landschap.

Breng daarom in het MER de landschappelijke gevolgen van de modellen en het VKA in beeld, op de volgende wijze:

- onderzoek hoe de configuraties van windturbines zich verhouden tot de bestaande patronen en structuren in het landschap en hoe de openheid zal veranderen. Betrek daarbij de eventuele afscherpende werking van de bestaande- en nieuwe beplantingen;
- ga in op de zichtbaarheid van de windturbines en de zonnevelden. Illustreer dit door kwalitatieve visualisaties met fotomontages en/of 3D-projecties.

Maak deze visualisaties vanaf ooghoogte, van dichtbij en van grotere afstand, vergezeld van een beschrijving van het beeld en de locatie op kaart. Hou daarbij rekening met de volgende aandachtspunten:

- aansluiting met de windturbines aan Duitse zijde en de mate van interferentie;
- het zicht vanuit natuurgebieden en vanaf belangrijke recreatieve routes in en rond het plangebied;
- de benodigde verlichting indien de tiphoogte boven de 150 meter ligt en de impact op de omgeving.¹⁸

Maak enkele vogelvluchtperspectieven, omdat de zonnevelden een andere ruimtelijke vorm hebben dan windturbines en waarschijnlijk min of meer aan het zicht onttrokken worden door middel van landschapselementen. Laat daarbij het gehele landschap met zijn zonnevelden in combinatie met windturbines zien. Daarmee kan de schaal en de ruimtelijke impact op het bestaande landschap worden beoordeeld.

5 Overige aspecten

Voor het onderdeel 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

5.1 Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de aard en mate waarin de alternatieven andere effecten veroorzaken. Vergelijk bij voorkeur op grond van kwantitatieve

---

¹⁸ Mitigerende maatregelen kunnen bestaan uit het voeren van vastbrandende verlichting, het dimmen van lampen en eventueel radargestuurde (bij naderende vliegtuigen) verlichting.

informatie en betrek daarbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid.

Geef daarnaast voor ieder van de alternatieven aan in welke mate de gestelde doelen kunnen worden gerealiseerd. Gebruik ook hiervoor eenduidige en, zo veel als mogelijk, kwantificeerbare toetsingscriteria.

5.2 Onzekerheden en evaluatieprogramma

Er bestaan onzekerheden over de effecten die grootschalige zonneparken kunnen hebben op onder meer de bodemkwaliteit. Daarnaast bestaat maatschappelijke discussie over de landschappelijke inpassing van grootschalige zonneparken. Wellicht kan het energielandgoed bijdragen aan het actief verzamelen van kennis over zonnevelden. Geef daarom in het MER inzicht in:¹⁹

- Op welke wijze en wanneer na realisering van het initiatief de daadwerkelijke effecten geëvalueerd worden, bijvoorbeeld via een oplevertoets, en welke maatregelen 'achter de hand' beschikbaar zijn als (project-)doelen en grenswaarden in de praktijk niet gehaald worden.²⁰
- Of en op welke wijze de gemeente de ambitie heeft om de opgedane kennis actief te verspreiden, bijvoorbeeld als onderdeel van de beoogde educatieve functie van het energielandgoed.

---

¹⁹ Een van de factsheets op de website van de Commissie bevat meer informatie over het omgaan met onzekerheden in MER.

²⁰ Dit sluit aan bij de adviezen van de Commissie Elverding. Met de oplevertoets wordt ook invulling gegeven aan de (tot op heden veelal niet nagekomen) verplichting tot evaluatie van een MER (artikel 7.39 t/m 7.42 van de Wet milieubeheer).

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht in het kader van de advisering over het MER voor Structuurvisie Energielandgoed Wells Meer. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. P. (Peter) van der Boom
ir. A.J.F. (Arjen) Brinkmann
dr. H.R.G.K. (Robert) Hack
dr. C.A. (Kees) Linse (voorzitter)
ing. C.P. (Caspar) Slijpen
ing. R.L. (Rob) Vogel
mr. drs. A. (Annemarie) Wagenmakers (secretaris)

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Bestemmingsplan en te verlenen omgevingsvergunningen.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteiten: oprichten van een windturbinepark (categorie C22.2 of D22.2), een landinrichtingsproject (categorie D9), verbranding van niet-gevaarlijke afvalstoffen (categorie C18.4 of D18.7).

Bevoegd gezag besluit(en)

De gemeenteraad resp. het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bergen (L).

Initiatiefnemer besluit(en)

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bergen (L).

Bevoegd gezag m.e.r.-procedure

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bergen (L).

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3392](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

